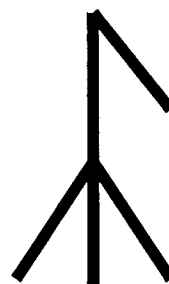

SOINISTEN PUUMERKKI

SOINISTEN SUKUSEURAN LEHTI NRO 3

22.7.2006

SINCE 1541 ON
THE ISLE OF
SOISALO

SUKUKOKOUS MUURUVEDELLÄ LAUANTAINA 22. 7. 2006

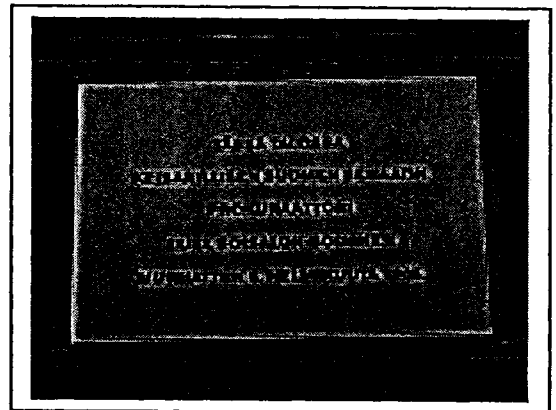
OHJELMA:

- 10.00: *Ilmoittautuminen ja keittolounas*
- 12.00: *SUKUKOKOUS MUURUVEDEN MAATALOUSOPPILAITOKSELLA*
- Sukukokouksessa pidetään seuraavat esitelmät:
Soinisten suvun Polvijärven haara ja
kansanedustaja Heikki Soininen
Soinisten suvun Varislahden haara*
- 14.30: *ATK-klinikka: Tunne taustasi – Etsi sukujuuresi*
- 14.30 – *Tutustuminen viinitietokeskukseen ja luomuteknonavettaan, shoppailua viinimyymälässä ja puutarhamyymälässä, kahvittelua viinituvan terassilla, vapaata seurustelua ja majoittuminen.*
- 18.00: *Rantasauna ja rantakala Muuruveden rannassa: nokipannukahvit, haitarinsoittoa, makkaran paistoa ja vapaata seurustelua*

MURHA BULEVARDILLA – muistolaatta paljastettiin

WSOY –uutiset 7.2.2005:

Sunnuntaina 6.2.2005 WSOY:n toimitusjohtaja Jorma Kaimio paljasti Soisalon-Soinisen suvun edustajan avustamana Helsingissä Bulevardi 12:ssa WSOY:n toimitalon pääoven vasemmalle puolelle ulkoseinään kiinnitetyn laatan, joka muistuttaa sata vuotta sitten tapahtuneesta poliittisesta murhasta. Ylioppilas Lennart Hohenthal ampui prokuraattori Eliel Soisalon-Soinisen (alk. Johnsson) tämän kotona. Soisalon-Soinisen suvun, tiedotusvälineiden ja WSOY:n edustajat sekä muut kiinnostuneet seurasivat jännittyneinä, kuinka yläreunastaan kiinni juuttunut suojavaate saatiin "paljastusilmiön" jälkeen poistetuksi erään vieraan kynänsauvalla.

Muistolaatta kuvaa tapahtuman:
TÄSSÄ TALOSSA
KEISARILLISEN SUOMEN SENAATIN
PROKURAATTORI
ELIEL SOISALON-SOININEN
MURHATTIIN 6. HELMIKUUTA 1905

Paljastuksen jälkeen Jorma Kaimio kutsui satapäisen vierasjoukon WSOY:n edustustiloihin talon toiseen kerrokseen ja selosti murhaa osviittanaan Helsingin Sanomissa 8.2.1905 julkaistu piirros murhapaikan huonejärjestyksestä.

Soisalon-Soinisen murhasta on julkaistu laaja artikkeli Soinisten Puumerkissä nro 1.

TERVETULOA MUURUVEDELLE

Soininen sukunimenä on ollut tunnettu viiden vuosisadan ajan. Suku on elänyt rajaseudun kirouksessa monta vuosisataa ja kasvanut erääksi Suomen laajimmista suvuista. Soisalon saaren pohjoisosista sukua on siirtynyt kaikkialle Suomeen.

1900 -luvun loppupuolella suvun piirissä on kasvanut kiinnostus omiin sukujuuriin, ja sen seurauksena perustettiin Soinisten sukuseura, joka kokoontuu jälleen suvun yhteiseen sukukokouksemme Juankosken Muuruvedelle.

Sukukokous pidetään luonnonkauniilla Kauniskankaan tilalla, jonka ennen maamieskoulun perustamista omisti agronomi Olli Vartiainen. Hänen puolisonsa oli Eeva Stina Klemetintytär Soininen. Klemetti on Juankosken sukuhaaran kantaisä ja syntyisin Ritoniemen Tulisaaresta.

Kokouksessamme pidetään "sukututkimuskliniikka", jossa kokousvierailamme on mahdollisuus tarkastella sukujuuriaan niiltä osin mitä sukukirjan valmistelussa on tiedostoihimme koottu. Toivomme kokouksen osanottajia toimittamaan sukutietojaan kirjatoimikunnalle.

Toivotan kaikki Soiniset ja sukuun tulleet perheineen tervetulleiksi sukukokouksemme, jossa voi tutustua sukulaisiin ja uusiin tuttavuuksiin sekä nauttia yhdessäolosta toistemme kanssa.

Soinisten sukuseuran esimies
Veli Nykänen

KANSANEDUSTAJA HEIKKI SOININEN

Heikki Soininen

Heikki Soininen syntyi Polvijärvellä 7.1.1891 maanviljelijä Antti Soinisen ja Anna Maria Soinisen lapsena. Käytyään kansakoulun ja kansanopiston Heikki Soininen oleskeli nuoruudessaan vuosina 1909 – 1912 USA:ssa ja Kanadassa. Suomeen palattuaan hän asettui viljelemään maata Polvijärvelle ja avioitui vuonna 1914 Ida Räsänen kanssa. Maanviljelyksen ohella Heikki Soininen toimi kauppiana Polvijärvellä vuosina 1914 – 1920, osuuskaupan kirjanpitäjänä 1923 – 1948 ja lautamiehenä.

Maalaisliiton kansanedustajaksi Heikki Soininen tuli Kuopion itäisestä vaalipiiristä 26.9.1933, jolloin hän otti vastaan kansanedustajan tehtävät kansanedustaja J. G. Rynnäsen varamiehenä. Heikki Soininen toimi kansanedustajana vuosina 1933 – 1957. Eduskunnassa hän toimi seuraavissa toimielimissä:
Kululaitosvaliokunta j -, Lakivaliokunta j -, Puolustusvaliokunta j -,
Talousvaliokunta j -,
Ulkoasiainvaliokunta j -,
Valtiovarainvaliokunta j -, Suomen Pankin tilintarkastajat j -,

Kansanedustajan työn lisäksi Heikki Soininen osallistui aktiivisesti ammatti- ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Heikki Soininen toimi presidentin valitsijamiehenä vuosina 1937, 1940, 1943, 1950 ja 1956. Hän oli myös Polvijärven kunnanvaltuuston puheenjohtaja, kunnallislautakunnan jäsen

Pohjois-Karjalan hevosjalostusliiton johtokunnan ja Pohjois-Karjalan sähkö oy:n hallintoneuvoston puheenjohtaja, Pellervo-seuran valtuuskunnan, Pohjois-Karjalan maanviljelysseuran, Valtion sähköpajan ja Pohjois-Karjalan kotiteollisuusyhdistyksen johtokunnan, Hevosjalostusliittojen valtuuskunnan, Outokumpu oy:n hallintoneuvoston, Itä-Suomen työlaitoksen liittovaltuuston ja SPR:n Karjalan piirihallituksen jäsen, Raha-automaattiyhdistyksen tilintarkastaja .

Tasavallan presidentti myönsi Heikki Soiniselle kunnallisneuvoksen arvonimen vuonna 1953.

Heikki Soininen kuoli Joensuussa 19.4.1957.

Lähteet: Suomen eduskunta: Kansanedustajat 1907 -2000

Soinisten sukuseuran hallinto 2004-2006

Sukuseuran esimies: Veli Nykänen,
Esimiehenvaramies: Jouko Soininen.

Sukuseuran sihteeri ja rahastonhoitaja: Timo Soininen.

Sukuseuran lehden Soinisten Puumerkin päätoimittaja: Liisa Liekinen

Sukuseuran internet-sivujen Web-master: Vesa Soininen.

Tilintarkastajat: Ari Soininen ja Hannu Soininen

Sukukokousta valmisteleva toimikunta:
Veli Nykänen, Jouko Soininen, Timo Soininen, Jukka-Pekka Soininen, Saara Soininen ja Reijo Soininen.

PIILOPIRTIT JA KARKUSAUNAT VANHAN AJAN HENKIVAKUUTUS SAVOSSA

Isonvihan terrori synnytti suomalaisen muistin ja savolaiset kansantarinat – legendat savusaunoista ja piilopirteistä.

ISOVIHA KYKKYTTI KANSAA

Isoviha on suuren Pohjan sodan miehitysvuosia 1713 – 21 tarkoittama nimitys. Koko Suomi Pohjois-Pohjanmaata lukuun ottamatta oli venäläisten sotajoukkojen miehittämä. Suurin osa virkamiehistöä, säätyläistöä ja varakkaampi porvaristo pakeni Ruotsiin ennen venäläisten tuloa. Maanviljely oli lamassa, ruuasta oli pulaa ja venäläisten keräämät pakkoverot ankaria. Miehiä vietiin Venäjän armeijaan. Savolaiset pakenivat metsiin takapalstoilla sijaitseviin piilopirtteihin ja karkusaunoihin.

Vuonna 1721 solmittu Uudenkaupungin rauha lopetti vihanpidon ja venäläisten miehityksen. Jäljelle jääneet savolaiset palasivat takametsistä viljelemään vesottuneita peltojaan ja rakentamaan uudelleen poltettuja talojaan. Kansa kertoi kaikenlaisia tarinoita vihan jättämistä jäljistä, rintamaiden autiudesta ja elämästä piilopirteissä. Kerrottiin ja kerrattiin vuosikymmenestä vuosikymmeneen, sukupolvesta sukupolveen hämärtyvää muistitietoa vanhoista sota-ajoista – tummia tarinoita savuisissa pirteissä pärevalkean valossa. Kuten Savossa on tapana kasvoivat tarinain tapaukset, olosuhteet ja henkilöt kertojien

kuvauksissa usein aavemaisen suuriksi ja suhteettomiksi. Niin syntyi vähitellen koko Suomen kansan kertomana alkuperältään sekavien sotatarinoiden sikermä, jossa monien eri sotien, ”vihojen” ja rajatappeluiden aiheet enimmäkseen sijoittuivat Isonvihan aikoihin.

Pääosin kuva isosta vihasta - myös itse nimitys – vakiintui 1700-luvun lopulla. Erikoista ison vihan legendoissa on se, että suomalaiset alkoivat niissä korostaa oman aseman ja kokemuksen erityisyyttä Ruotsin kuninkaan alamaisina. Ruotsissa ei koskaan oikein ymmärretty, mitä suomalaiset olivat joutuneet kokemaan. Tämä ymmärtämättömyys ruokki erityistä suomalaisuuden kokemusta.

JUONIONLAHDEN PIILOPIRTIT

Olen kuullut nuoruudessani näitä vanhoja isosta vihasta kertovia tarinoita; Kun kuljin pikkupoikana **lita-mummoni** kanssa sienestämässä Soisalon saarella sijaitsevan Juonionlahden kylän Juonionjärven takametsissä, mummoni kertoi minulle pelottavia ja jännittäviä kertomuksia Juonion piilopirteistä, kasakkapartioista ja musta surma – nimisestä rutosta. Juonion metsät olivat vielä tuolloin synkkiä kuusikoita, jossa oli aina vaara joutua eksyksiin. Lähellä Juonionjärven rantaa sijaitsevia peltoja **lita –mummo** osoitti minulle kerran paikat, jossa hän tiesi vanhojen piilopirttien sijainneen. En kuitenkaan älynnyt painaa näitä

paikkoja mieleeni. Olinhan jo tottunut lita- mummon tarinoita "toisella korvalla" kuuntelemaan.

Aikaa kului .... lita-mummo kuoli ja asia unohtui. 1990-luvun lopulla Juonion piilopirtti- asia tuli keskustelussa isäni kanssa sattumalta esiin. Isäni kertoi vielä 1930-luvulla nähneensä piilopirttien jäännöksiä Juonion palstalla. Isäni ei enää kuitenkaan pystynyt paikallistamaan piilopirttien paikkoja peruskartalle. Isäni kuoleman jälkeen piilopirtti- asia jäi kiusaamaan minua, kunnes istuttiin isommalla porukalla veli- ja serkkupoikien kanssa savusaunassa. Siellä otin puheeksi tämän asian. Sattumalta serkkuni Seppo Soininen kertoi isänsä Jukan kerran näyttäneen hänelle Juonion piilopirttien paikat.

Piilopirtit ovat sijainneet Juonionlahden Lemettilän tilan Juonion ulkopaistalla, jossa on tuolloin ollut kaskiviljelystä. Kävimme Sepon kanssa seuraavan syksynä Juoniolla katsomassa piilopirttien tarkat paikat. Piilopirttirakennukset ovat todennäköisesti käsittäneet niittysaunan ja eläinsuojan, jonne on varastoitu ruokaa ja rehua talven varalle.

Vainolaisen lähestyessä vesitietä pitkin kohti Sotkanselkää, ihmiset ja karja on kuljetettu piilopirtille joko metsiä pitkin tai soudettu Juonion-järveä pitkin. Piilopirtillä on voitu viettää pitkiäkin aikoja, koska ympärillä on ollut viljelyksiä, erämaata metsästyksen ja Juonion järvestä on voitu kalastaa. Piilopirtit ovat tuohon aikaan olleet maatalon henkivakuutuksia.

Kartta: Juonion piilopirttien sijainti, kopio maanmittauslaitoksen maastokartasta nro 324401

Seikkailunhalu vei ratatöihin Venäjälle.

Vehmersalmen pappilan arenttilijä ja myöhemmin itsellisenä maanviljelijänä Vehmersalmella toiminut Emil Aleksanteri Soininen on kokenut venäläisen työkulttuurin Muurmannin rautatien rakennustöissä. Perheettömömänä miehenä ollessaan seikkailunhalu ja suomalaiset värvärit edesauttoivat päätöstä lähteä Venäjälle "kultaa vuolemaan". 1910-luvun puolivälissä keisarin päätöksellä rautatien rakentamiseen valittiin myös englantilainen rakentaja, joka värväsi hyviksi tunnettuja suomalaisia miehiä ratatöihin.

Niinpä Emil päätti lähteä Muurmannin radalle koska hän oli jo kotimaassa rautatien rakentamisen ammattilainen. Emil matkusti junalla Pietariin, jossa suomalainen rakentajajoukko kokoontui yhteiskuljetusta varten. Miesjoukko kuljetettiin junalla Vologdan kautta Argangeliin, josta miehet lastattiin laivaan ja kuljetettiin Vianmeren perukassa olevaan Kantalahteen. Matka jatkui edelleen Hedesovon kylään, josta työmaa alkoi. Silloin elettiin todennäköisesti vuotta 1915.

Ratatyömaalla työskenteli satoja miehiä. Emil sijoitettiin saksalaisten ja itävaltalaisten sotavankien rakennusmiesryhmään. Työ oli raskasta, koneita ei ollut ja työ tehtiin huonoilla välineillä miesvoimin. Työyhteisö oli hyvin kirjava. Aina tuli olla valppaana koska sotavangit eivät taipuneet työmaan sääntöihin ja määräyksiin. Työntekijöiden vähemmistönä luonnollisesti olivat suomalaiset vapaaehtoiset rakentajat.

Palkka oli heikko ja kaukana asutuskeskuksista oleva työmaa lisäsivät

miesten kurjistumista. Vaatetusta ei saanut ja ruoka oli erityisen huonoa, joten nälkä oli jatkuva vieras.

Talven tultua rakennustyö vapaaehtoisten rakentajien osalta keskeytettiin ja silloin oli mahdollisuus siirtyä asutuskeskuksiin hakeutumaan muihin töihin. Emil päätti mennä Karhumäen kauppalaan ja sai talviaikaista työtä lumenaurauksessa ja -lapiointityössä. Kesän tultua taas siirtyi takaisin ratatyömaalle.

Venäjän poliittinen epävakaus ja lähistöllä ollut Muurmannin legioonan varuskunta alue antoivat varoituksen jostain suuresta tapahtumasta.

Vallankumouksen valmistelut näkyivät ratatyömaallakin. Vihdoin rautatie oli valmistumassa ja samaan aikaan alkoi väen liikehdintä joka johti vallankumoukseen. Pieni suomalaisryhmä päätti lähteä karkuteitse Suomeen koska olivat kuulleet vallankumouksen pian alkavan.

Työmaa sijaitsi noin sadan kilometrin etäisyydellä Suomen rajasta. Niinpä joukko lähti salojen ja korpien poikki kohti koti-Suomea. Paluumatka onnistui hyvin ja miehet väsyneinä pääsivät kotimaan

kamaralle. Melko pian valtakunnan raja suljettiin ja sen jälkeen pääsy kotimaahan olisi ollut vaikeata.

Emil palasi takaisin Vehmersalmelle ja ryhtyi isänsä kanssa viljelemään pappilan peltoja arenttilaisena. Vuonna 1921 Emil hankki oman tilan Vehmersalmen Savonsaaresta, jossa oli viljelijänä vanhuudenpäiviinsä saakka. Hän kuoli vuonna 1972 ollessaan 83 vuotias.

Veli Nykänen

”Kaunista maailmaa saatan jälleen syleillä sanoin ja värein.”

Helsingissä asuva Ritva Soininen kuvaa itseään iättömäksi kuva- ja sanataiteilijaksi. Runoja hän on kirjoittanut lapsesta lähtien. Haaveet muusikon urasta kariutuivat kuulovamman vuoksi. Lapsena hänelle rakkaita olivat viulu ja värikynät. Hänen isoisänsä oli kullannut lehtikulalla hautakiviin veistämiään kirjaimia ja Ritva oli päässyt isoisän polvelle istumaan ja työtä seuraamaan. Ritva kertoo saaneensa äidiltään opastusta piirtämisessä. Äiti oli antanut hänelle joululahjaksi sotajouluna värikynät. Niitä hän oli puristanut käsissään ilmahälytyksen aikana aattoiltaan. Hän muistelee äitinsä ja isoisänsä puhaltaneen värit liikkumaan.

Kuvaamataidetta Ritva opiskeli ensin Abc –kuvakoulun kautta, kunnes hän siirtyi opiskelemaan maalaustaidetta kansaopiston kautta ja sitten yksityisoppilaaksi kahdelle taiteilijalle. Taiteen tekoon oli tullut välillä tauko, kun hän melkein sokeutui. Ritvan toinen silmä on ollut sokea parisenkymmentä vuotta, toinen sokeutui miltei kokonaan epäonnistuneen leikkauksen seurauksena. Hän jatkoi maalaamista vahvojen silmälasien ja suurennuslasin avulla. Ihmeleikkauksen ansiosta vuonna 1998 hän sai näkönsä takaisin toiseen silmäänsä ja toiseenkin osittain. Nähdessään miltei sokeana maalamansa taulut, hän kauhistui ja oli halunnut tuhota ne. Ystävä oli kuitenkin pyytänyt säästämään ne osana Ritvan elämän historiaa.

Ritva Soininen

Omia näyttelyitään hän on pitänyt usein ja hänen taulujaan on myös ulkomailla ollut esillä yhteisnäyttelyissä. Omassa Nukketalo – ateljeegalleriassaan hänen töitään on esillä yleisölle kesäisin. Tyylikseen hän kuvaa esittävää taidetta, kauniista väreistä on hän saanut tunnustusta. Diakuvia hän on esitellyt Kiasmassa vammaistaiteilijapaneelissa.

Kirjojen kirjoittamisen hän aloitti vuonna 1995, jolloin hänen kaksi romaaniaan Kärsimyskukka ja Soita minulle, tuhkaviulu syntyivät. Hän on kirjoittanut myös novellikokoelman Tietäähän ne akat. Runokirjat Elämänlanka, Jalokivisydän ja Kissanaisen rakkaus hän on tehnyt yhdessä Eero Vartion kanssa. Muita julkaisuja ovat pienoisromaani Lilli ja hänen enkelinsä sekä runoteos Musta tulppaani.

Lähteistä koonnut: Liisa Liekkinen

Lähteet:
<http://vanha.taru.info/modules.php?name=Content2&pa=showpage2&pid=84>
(luettu 19.3.2006)
Pia Hamberg
http://www.kultti.net/jutut/2001/50_nukketalossa.html
(luettu 27.3.2006)

SIPERIA OPETTAA !

Rikollis-Soinisia hakeutui siirtolaisiksi Siperiaan.

Venäjälle muutto keisarinvallan aikana oli myös vapaaehtoista. Olihan raja kuin veteen piirretty viiva ja kanssakäyminen oli luontevaa rajan molemmin puolin. Varsinkin Inkerinmaan asutus oli hyvin paljon suomalaista alkuperää.

Keisarinvallan Suomessa rikoksen tehneitä kansalaisia rangaistiin armottomasti. Aikalaiset asiakirjat kertovat mm kolmen Kuopion maalaiskunnasta olevan Soinisen hakeneen oman rangaistuksensa muuntamiseksi muuttolupaa siirtolaiseksi Siperiaan.

Kuopion Jynkässä asustellut Heikki Tapani Soininen oli tuomittu kuolemaan 24.7.1881 loinen Gustaf Bruunin ryöstöstä ja murhasta. Hän anoi armoa tuomiosta mutta siihen ei suostuttu. Elämänhaluinen Heikki oli kuullut, että kuolemantuomion voisi muuntaa muuttamalla siirtolaiseksi Siperiaan. Niinpä Heikki anoi Keisarilta lupaa tähän siirtolaisuuteen, johon Keisari sitten suostui. Hän lähti Viipurista Venäjälle 31.1.1883. Sen jälkeen hänen kohtalostaan ei ole tietoa.

Niin ikään Kuopion maalaiskunnassa asunut Staffan (Tahvo) Soininen tuomittiin siirtolaisuudesta Luoston ojenuslaitokseen, joka sijaitsi nykyisen Rautavaaran Luostossa. Olot ojenuslaitoksessa olivat ankeat ja työpalvelu tehtiin pääasiassa soiden kuivattamiseksi ojien kaivutöissä. Laitosmainen kuri ja huono ruoka sekä kehnot asunto-olot ja pitkä tuomio edesauttoivat Tahvoa hakeutumaan

siirtolaiseksi Siperiaan. Hänen anomuksensa hyväksyttiin 8.12.1871. Hän todennäköisesti aikaa myöten on kulkeutunut Habarovskiin. On hyvin todennäköistä, että Tahvo on saattanut joutua Sahalinin saarelle kaivostyöhön, jonne suomalaisia siirtolaisia siirrettiin noin 300 henkilöä. Tämän jälkeen hänestä ei ole mitään tietoja.

Kolmantena siirtolaisena mainitaan niin ikään Kuopion maalaiskunnasta kotoisin ollut Pekka Mikonpoika Soininen. Hänet oli tuomittu jatkuvista varkauksista elinikäiseen pakkotyöhön. Pekan ollessa Käkisalmen vankilassa 14.10.1873 hän anoi Keisarilta päästä siirtolaiseksi Siperiaan. Keisari hyväksyi hänen anomuksen 20.2.1873, jonka jälkeen välittömästi alkoi matka suureen tuntemattomuuteen. Hänenkään kohtalostaan ei ole sen jälkeen mitään tietoa.

Vasta julkaistu kirja "Suureen itään" kertoo melko seikkaperäisesti suomalaisesta muuttoliikkeestä mm. Siperiaan ja siirtolaisten oloista siellä. On hyvin todennäköistä, että nämä mainitut Soiniset ovat olleet näissä siirtolaisryhmissä koska yksittäistä muuttoliikettä ei ollut. Ensimmäiset suomalaiset joutuivat Moskovasta itään taivaltamaan jalkaisin. Matka saattoi kestää jopa puoli vuotta ennen kuin saavuttiin määrätylle paikkakunnalle.

Veli Nykänen